

Het IJsselmeergebied is een beschermd natuurgebied dat onder Europese richtlijn (Natura 2000) valt en een waardevol open waterlandschap vormt. Het is één van de grootste zoetwatermeren van Europa. Het IJsselmeergebied (inclusief de randmeren) en de nabijgelegen Wadden vormen het leefgebied van bijzondere vogels, vleermuizen en vissen. Helaas gaat het met de natuur hier al een lange tijd niet goed. Belangrijkste knelpunten zijn het ontbreken van essentiële leefgebieden van voldoende kwaliteit en omvang en het ontbreken van voldoende verbindingen tussen de leefgebieden. Daarbij staat het gebied impactvolle ontwikkelingen te wachten, waaronder klimaatverandering en de klimaatopgave.

De organisaties van de Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk (CBHN) staan voor het behalen van klimaatdoelen en biodiversiteitsdoelen. Hoewel de Coalitie voor duurzame energie is, wil zij dat de rol en de effecten op het IJsselmeergebied hierin vooraf nauwkeurig onderzocht worden. De coalitiepartners hechten er belang aan dat ontwikkelingen en plannen getoetst worden aan de draagkracht van het ecosysteem. Zij vinden het onwenselijk dat, door een eenzijdige klimaatkeuze aanpak, de biodiversiteit en de landschappelijke waarden verder verslechteren. Het ecosysteem van het IJsselmeergebied functioneert momenteel niet optimaal en het is nodig dat er gewerkt wordt aan herstel en verbetering van de natuur in het IJsselmeergebied. Belangrijke stappen worden hierin gezet met bijvoorbeeld het Programmatische Aanpak Grote Wateren en de Marker Wadden. Een gezond, biodivers ecosysteem kan noodzakelijke diensten (ecosysteemdiensten) bieden voor de maatschappij. Kortom: het is van belang dat de energieopgave in harmonie is met de draagkracht van het ecosysteem en kwaliteiten van het gebied, en dat er wordt ingezet op slimme ruimtelijke combinaties en win-win oplossingen.

STANDPUNTEN COALITIE BLAUWE HART NATUURLIJK

- Zet in de eerste plaats maximaal in op **energiebesparing**. De opgave van opwekking kan aanzienlijk verminderd worden als er maximaal bespaard wordt. Voor elke Petajoule die wordt bespaard hoeft 3 Petajoule minder te worden opgewekt ([bron: CvR](#)).
- **Zoek zorgvuldig naar geschikte locaties** voor de opwekking van duurzame energie waar draagvlak in brede zin voor bestaat (de 'ladder-benadering': eerst industrieterreinen, havengebieden, langs grote infrastructurele wegen etc.). Zoek dus eerst naar alternatieven die beter passend zijn - met name in gebieden die de mens al 'in gebruik' of 'verstoord' heeft.
- **Vermijd primair natuurgebieden, zoals het IJsselmeergebied** als locatie voor opwekking van energie gezien haar kwaliteiten en kwetsbaarheden.
- Neem de **kansen die natuur biedt** mee in het tegengaan van klimaatverandering en het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. Denk bijvoorbeeld aan kansen van natuurvriendelijke oevers en de ontwikkeling van [natuurlijke klimaatbuffers](#).
- Werk als overheden samen en wees verantwoordelijk voor het IJsselmeergebied middels een duidelijke **integrale ruimtelijke visie en kaders** vooral met het oog op toekomstige energieopgave.
- Kies voor **duurzame energieopwekking die past bij de kwaliteiten** en kwetsbaarheid van het IJsselmeergebied

- Spreek geen (nieuwe) waardevolle open landschappen (en daaraan gerelateerde kwaliteiten zoals donkerte en open water) en ecologisch kwetsbare plekken aan. Cluster duurzame energieopwekking waar dit kan en past.
- Behoud een integrale blik op het IJsselmeergebied, zowel ecologisch als ruimtelijk
- Onderzoek en geef voorrang aan de alternatieven voor duurzame energie die geen afbreuk doen aan de kwaliteiten van het IJsselmeergebied. Zo lijkt het IJsselmeergebied potentie te hebben voor aquathermie. Met name thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) of thermische energie uit afvalwater (TEA). Het is van belang dat deze alternatieven vooraf goed onderzocht worden.
- Borg de tijdelijkheid van energieprojecten en zorg voor opruiming van (bestaande) projecten.

Daarbij hebben we nog een aantal algemene aandachtspunten die we belangrijke vinden bij duurzame energieprojecten:

- We hechten groot belang aan het vooraf toetsen van ontwikkelingen en plannen aan waarden van het IJsselmeergebied (op ecologische, ruimtelijke en cultuurhistorische kwaliteiten) en integraal afgewogen.
- We pleiten voor monitoring van de projecten en hun (cumulatieve) impact op de natuur en het bredere ecosysteem. Betrek bij het opstellen van monitoring onafhankelijke wetenschap en kennisinstellingen.
- Kies voor een adaptieve strategie, zodat innovaties en kennis over tijd mee genomen kunnen worden in het behalen van de klimaatdoelstellingen.
- Randvoorwaardelijk is dat er optimaal gebruikt wordt gemaakt van technische oplossingen en maatregelen ter voorkoming en vermindering van negatieve effecten voor de natuur/ het landschap. Denk bijvoorbeeld aan een stilstandvoorziening van windmolens.

Windenergie in het IJsselmeergebied?

De coalitie ziet geen nieuwe mogelijkheden voor windenergie in het IJsselmeergebied. Het is een beschermd natuurgebied voor, in het bijzonder vogels. Bovendien wordt het overgrote deel van de nationale windopgave op land hier op dit moment al gerealiseerd. De grens van het gebied voor windturbines lijkt bereikt. Deze bevindingen zijn gebaseerd op studies van de [WUR](#) en een [Energieverkenning IJsselmeergebied](#) door vier IJsselmeerprovincies (Noord-Holland, Friesland, Overijssel en Flevoland) van H+N+S architecten. Wij adviseren alternatieve locaties in beeld te brengen waarbij waardevolle natuur en landschap worden ontzien.

Zonne-energie in het IJsselmeergebied?

De CBHN is kritisch op grootschalige realisatie van zonnepanelen in het IJsselmeergebied omdat het een beschermd natuurgebied is dat onder druk staat. Hier zou het voorzorgsbeginsel van kracht moeten zijn. Preferent moet er gekeken worden naar locaties buiten natuurgebieden; als er noodzaak is voor aanvullende ruimte dan moet er geprioriteerd worden in de juiste volgorde, op de juiste locaties. Eerst op de daken, dan meervoudig ruimtegebruik voornamelijk combinaties met kenmerken van bebouwing. Voor het IJsselmeergebied zien we daarom met name kansen in combinaties van meervoudig ruimtegebruik. Bijvoorbeeld met het benutten van de potentie van zon op (bestaand en nieuw) bebouwd gebied in en rond het IJsselmeergebied, zoals zonnepanelen op de daken en dijken.

Experimenten met kleinschalige aantallen zonnepanelen op of in het water kunnen alleen plaatsvinden na toetsing aan de Natura2000 regels en moeten gekoppeld worden aan een zorgvuldig monitoringsonderzoek die de effecten op de natuur en de waterkwaliteit in beeld brengt. De CBHN pleit voor een centrale regie op het aantal en soort pilots, als ook op de uitwisselbaarheid van de monitoringsgegevens.